

Спор настао у националном делу критичке интелигенције, након пресуде МСП, води се око два питања. Прво је да ли су Тадић и Јеремић морали знати да ће МСП донети пресуду на штету Србије – па су, тако, одговорни што су: 1. или као незналице гурнули Србију у штету; 2. или као неко ко је знао шта ће се десити свесно нашкодили српским интересима. Друго питање је да ли су Тадић и Јеремић – када су, након пресуде МСП, поднели резолуцију УН – само наставили да наносе штету Србији. У овом тексту покушаћу још једном да образложим зашто на оба питања ипак одговарам одречно (ризикујући да поново будем назван „спавачем“, „саучесником“ и „будалом“).

Ако пођемо од идеје да су Тадић и Јеремић „квислинзи“, а при томе себе видимо као „покрет отпора“, онда је природно да ћемо осуђивати све што „квислинзи“ ураде. Али, то је један идеолошки или политичко-активистички приступ. У таквом приступу ми можемо рећи да је „време да заборавимо претерано нијансирање“. Политичка аналитика, међутим, сва састоји од тог нијансирања (баш као и политичко новинарство, политичка социологија или политичка историографија). Ако је за потребе политичке борбе некад и добро поделити свет на пријатеље и непријатеље, црне и беле, политичка или историјска анализа не трпи такво поједностављивање. Она захтева сагледавање целог спектра опција, планова и интереса, уз коришћење целокупне палете боја у описивању и разумевању актера.

Дакле, владајући режим Бориса Тадића има бар две различите стране. Једну оличава Чедомир Јовановић, другу Вук Јеремић. Једна је, условно речено, квислиншка, друга је, такође условно речено, патриотска. Одмах треба рећи да су те две опречне стране имале све власти у Србији, након 5. октобра (па чак и она у Милошевићево време). Једноставно, Србија је мала земља под великим притиском Империје. Свака власт у Србији је, стога, у протекле две деценије, настојала да са Империјом избегава сукоб око неких ствари. Настојала је да у неким стварима попусти, а у другим да пружи отпор.

Треба рећи да се онај елемент отпора с временом, нажалост, смањивао. Код Милошевића га било највише, код Коштунице (2000-1) знатно мање, код Ћинђића (2001-3) још мање, поново код Коштунице 2004-2008 знатно мање него код Коштунице 2000-1, док тог отпора код Тадића (2008-) има некако сразмерно најмање. То смањење отпора код сваког следећег српског владоца не може се објаснити само смањењем пуке воље да се са Империјом ратује. Он је и последица деловања два објективна чиниоца. Први је убрзано смањење ресурса којима власти у Србији располажу – од војних, преко економских, до симболичких (често и заслугом самих српских власти).

Други је поука коју је сваки следећи владалац извлачио из судбине свог претходника: „Са Империјом се не да шалити“.

Иако код Тадића свакако има понајмање отпора у односу на претходне српске владоце, то никако не значи да га код њега уопште нема. Тадић није зомби који аутоматски испуњава налоге нижих службеника Империје (као Јовановић и његови). Он о себи вероватно мисли као о патриоти, само као о „реалном патриоти“. У неку руку, он и јесте настављач Коштуничине политике реалног патриотизма – само, наравно, на нижем нивоу пружања отпора Империји. Коштуница је мислио да ако странцима (и њиховим домаћим повереницима) препусти целокупну економију, да ће онда моћи да их слободно надиграва на осталим пољима – пре свега по питању Косова. У фебруару 2008. он је схватио колико је погрешно, али је за њега већ било касно – медијски је просто почишћен са власти. Тадић је наставио тим путем, само опрезније, поучен искуством свог претходника. Он је почео да попушта захтевима Империје не само на економском, већ и на културном и симболичком плану (предаја културе у руке другосрбијанцима, декларација о Сребреници, геј парада, итд.). Ипак, у две важне тачке Тадић (засада) није попустио. Није Србију увео у НАТО. И није признао сецесију Косова.

По првој тачки он је пружио отпор тако што је читаву ствар ставио ад акта. По другој тачки његов отпор је био још изразитији. Он је заиграо дипломатску игру, са намером да искористи међународно право и доведе Империју у позицију да мора Србији дати бар нешто. А да сваки, па и најмањи отпор љути Империју, видело се, одмах, по све чешћим нападима другосрбијанских медија и политичара на Тадића. Оптуживали су га да „неће да преузме одговорност“, да му је „стало само до рејтинга“, и да „неће да учини непопуларне кораке“. Занимљиво је да је онај део националне критичке интелигенције, који сматра да је Тадић најобичнији „квислинг“, у овој ствари мисли исто што и другосрбијанци. Они такође тврде да Тадић неће у НАТО и да неће да призна сецесију Косова само зато што је то у Србији непопуларно. Да није тога, односно да није страха од пораза на следећим изборима, Тадић би, по овој школи мишљења, одавно урадио све што се од њега захтева.

Ипак, Тадићев отпор Империји по ова два кључна питања врло је важна чињеница, која мора бацити сасвим другачије светло на Тадића. Он, дакле, очигледно није марионета која аутоматски извршава налоге империјалних службеника. Он, такође, није ни ауторитарни владар који не мари за оно што народ мисли. Јер, хајде да размислимо о следећем – ко би Тадића спречио да одради оба посла, само ако то науми? Влада? Скупштина? Опозиција? Медији? Па све је то под контролом, нешто мало њега, а много више Империје. Црква? Патриотски НВО сектор? Навијачи? Па све је то слабо, растурено и посвађано.

Тадић би, дакле, мирно могао да истакне НАТО заставу на Скупштину или да се рукује са Тачијем, а да му у политичком смислу не фали ни длака са главе. Председнички избори су тек 2013. године. Дотле би империјална пропагандна машинерија од њега направила „балканског де Гола“. И он би по трећи пут лако победио оног свог истог, вечног противкандидата, остајући председник до 2018.

Штавише, они који не посматрају ствари црно-бело, они који нису намерно слепи за нијансе, могу јасно да виде како је Империја незадовољна Тадићем, и како му је већ спремила замену. Погледајте шта причају и шта све обећавају – баш по питању Косова – напредњаци, па ће вам све бити јасно. Ако Вучић и Николић јавно критикују Тадића да, у вези са Косовом, „недовољно сарађује са нашим пријатељима из ЕУ“, шта ли тек нуде и причају кад су насамо са службеницима из Брисела и Вашингтона? И ко је ту заправо главни „квислинг“? Неко ко покушава да макар на дипломатском терену надигра Империју? Или неко ко настоји – и при томе, богме, и успева! – да половину бирача из „патриотског корпуса“ преведе у „евроатлантски“, про-империјални корпус?

Ако из тог угла посматрамо ствари, Тадић и Јеремић макар заслужују разумевање, ако не и подршку за њихову дипломатску борбу. Да ли су, међутим, њихови конкретни потези у тој борби исправни или не, то је већ друго питање. Тако долазимо и до МСП и дилеме да ли су Тадић и Јеремић морали унапред знати да ће Србија пред тим судом да буде поражена.

Моје мишљење је да нису. Људи који су професионално пратили ово суђење кажу да је на првом, прелиминарном гласању у МСП било 8:7 за прихватање становишта Србије. Прелиминарно гласање се уприличује да би се изабрало троје судија који ће написати одлуку. То се ради како би се видело у ком правцу образложење треба да иде. Међутим, када је одлука састављена и дошла на гласање, није било већине. У међувремену се, наиме, из МСП повукао кинески судија. Тако је исход на гласању био 7:7. Онда је председавајући МСП, који је био међу оном седморицом судија који су гласали против „просрпске“ одлуке, искористио своје право „златног гласа“ у случају неодлучног резултата. Тако је изабрана друга тројка, која је написала „проимперијалну“ одлуку. Одлука је састављена тако да се обезбеди подршка још неколико судија (а и лобисти Империје су одрадили своје). Тако је на последњем гласању било 10:4 за Империју.

Ако је овај извештај о дешавањима у МСП тачан, онда се Империја ипак морала помучити да у овој ствари надигра Србију. На крају, она је победила, Србија је изгубила. Али, да ли

је пораз значио да уопште није требали играти? Да ли је то значило да није требало уопште ни ризиковати? Мислим да не. Српска дипломатија је водила тешку борбу у УН како би придобила већину у Генералној скупштини за српску верзију питања МСП. Мала српска дипломатија је у тој борби против себе имала две велике дипломатске машинерије – америчку и британску. У тој бици Србија је изашла као победник. Пред МСП-ом Србија је такође водила велику битку са обе главне дипломатске машинерије Империје. Била је близу успеха, али је изгубила.

Да ли је требало уопште покушавати, пошто смо на крају изгубили? Одговор на ово питање зависи од наше животне филозофије: треба ли се, уопште, борити са неким ко је јачи, или не. Они који на ово питање одговарају одречно, данас су махом у другосрбијанском табору. Они који одговарају потврдно, данас су, махом, у патриотском табору. Необично је да ову, типично другосрбијанску логику, поново налазимо код неких патриота.

Наравно, читав овај аргументативни ток може се лако дезавуисати тврдњом да је цела та борба, заправо, само некаква „намештена представа“. Као „фингирани отпор“, и као „само још једна договорена представа за народ“, оцењује се и подношење нове српске резолуције у УН, као и дипломатска и политичка борба која је након тога уследила. Ако су политичари, дипломати, стручњаци и новинари који у тој борби учествују само глумци, онда морам да признам да су сви они ђаволски добри глумци. И признајем, такође, да сам задивљен колико је све глумаца ангажовано само да бисмо се ми преварили.

Само, ја бих ипак рекао да то није глума – као, уосталом, ни све друго у овом епском сукобу мале српске дипломатије и Империје. Да је све то фингирање, не би нас походио Вестервеле, не би нам ломили руку сви ти Британци, Немци и Французи, не би нам Карпентер, са насловне стране *Политике*, поручивао да „српски предлог резолуције иритира САД и водеће земље ЕУ“, не би нам он претио да „уколико Београд остане на садашњем курсу по питању Косова (...) у односима САД и Србије могло би да дође до захлађења“, а „процес европских интеграција Србије да буде одложен“... Да је све то фингирање, не би напредњаци тражили да текст резолуције „ускладимо са нашим ЕУ пријатељима“, не бисмо поново читали „храбре“ текстове Бошка Јакшића у којима он критикује власт, не бисмо на Б92, у *Данасу*, у *Блицу*, поново имали процесију стручњака и аналитичара који нас једногласно убеђују да резолуција угрожава нашу „европску будућност“ и да је морамо повући...

Због свега тога, нудим врло једноставан тест, прост лакмус папир исправности наше две

конкурентске теорије. Ако, наиме, Тадић и Јеремић повуку резолуцију и ако са „нашим ЕУ пријатељима“ саставе другу, „разумнију“, јавно ћу признати да је све ово са УН и МСП, од 2008. па све до данас, била најобичнија глума, вешто фингирање, представа за народ, а да су Тадић и Јеремић најобичнији квислинзи, лажне патриоте и преваранти. Ако пак Тадић и Јеремић, и поред свег овог ломљења руке, не повуку резолуцију и остану упорни у покушају да за њу обезбеде већину у УН, онда би било лепо да, исто тако јавно, заступници теорије о „фингирању“ и „квислинзима“ признају да су се ова двојица наших политичара, макар по овом питању, усудила да супротставе Империји. И да нису баш потпуни „квислинзи“.

Наравно, такво признање, бар што се мене лично тиче, Тадића не може аболирати за друге политичке грешке – од Војводине, преко Сребренице, до геј-параде. Али ће макар учинити да се он више не може сагледавати само као једнодимензионални издајник – поглед који, рекао бих, све више преовладава међу најборбенијим сарадницима *Печата*. Он ће се, ипак, само ако у овој ствари остане доследан, морати сагледавати и као политичар који је, у једном тешком времену, бар нешто покушао да уради за свој народ. Бар нешто. Али, ипак, далеко више него што би то био спреман да уради и Чедомир Јовановић, а смео бих се заклети и Александар Вучић.

Тако долазимо до последње тачке у спору – да ли је, стварно, исправна логика „што горе, то боље“? Да ли би стварно било боље да уместо Вука Јеремића нашу дипломатију води Чедомир Јовановић? (Јер бисмо тада „макар знали на чему смо“, а пошто би то значило „отворену издају“, онда би и „наш отпор био јачи“?). Таква логика је прикладна када се спрема револуција и кад треба додатно надражити потенцијалну побуњеничку масу. Ако, пак, те револуције нема на виду, ако нема ни снаге која би је политички водила, ако нема ни политичких, економских и војних средстава, онда је таква логика помало ризична и не баш много интелигентна. Она је, што би рекли марксисти, чист „авантуризам“. И не би приличила људима који желе озбиљно политички да размишљају и који имају озбиљне политичке намере. Пошто видим да је логике „што горе, то боље“ све више присутна у нашем, патриотском табору, једва чекам да нам њени заступници демонстрирају све те политичке, економске и војне ресурсе којима располажу.

На крају, не могу а да не кажем да се у овом спору види и извесна методолошка, концепцијска, па и политичка разлика између „старе“ и „нове српске политичке мисли“. „Стару“ патриотску мисао, која је доминирала у делу владајућих кругова деведесетих, одликовала је, често, бруталност, ароганција, безобразлук, параноично коришћење „теорије завере“, и монополисање патриотизма (често и у сасвим утилитарне сврхе). Видевши учинке таквог патриотизма један круг патриотских интелектуалаца је, средином деведесетих, покушао да изгради „нову српску политичку мисао“, која би била много пажљивија, изнијансиранија, оштроумнија и широкогруднија. Колико смо у томе

успели, остаје тек да се види. Ипак, драго ми је да међу нашим данашњим критичарима, осим представника негдашњег карактеристичног начина мишљења, има и нових, младих снага, које умеју да воде пристојан дијалог и који нису сасвим затворени за „нијансирање“ (поготово кад треба направити разлику међу аналитичарима НСПМ). То је охрабрујућа вест. Морамо разговарати, анализирати и заједно још доста тога открити о свету у коме живимо, да бисмо могли да дођемо до јасног увида о нашем положају као народа и о стварном карактеру главних политичких актера.

Тај посао никако није лак. Овакви спорови, ако су вођени са минимумом пристојности и узајамног признања добре воље, могу много да користе. Јер, они значајно доприносе изоштравању наших аналитичких оруђа. А са њима ће и акције које будемо предлагали бити успешније. Ако пак у нашим споровима превлада дух сумњичења, искључивости, дисквалификација и увреда, они могу још више поделити и блокирати патриотске и демократске снаге. Први исход овог нашег спора свакако би користио Србији, други Империји. Ја сам се и овим текстом трудио да будем од користи својој земљи. Сигуран сам да ће и моји опоненти наставити истим путем. И да ћемо и даље моћи да разговарамо, а да више нико не буде назван „спавачем“, „саучесником“ и „будалом“. Јер ће онај који те речи поново употреби само показати колико му је стало до истине, дијалога, и – Србије.